

Tuberculose in Vlaanderen 2002

A. Aerts¹

Inleiding

Tuberculose is nog steeds een van de belangrijkste en meest frequent voorkomende geregistreerde infectieziektes. Exacte cijfers zijn pas te verkrijgen na grondige analyse en na integratie van de data in het Belgische register.

De data die in dit artikel beschreven worden, zijn het resultaat van een analyse van het tuberculoseregister uit het Vlaamse Gewest in 2002. De data werden verzameld door de verpleegkundigen van de gezondheidsinspecties van de Vlaamse Gemeenschap.

Trends in de tuberculose-incidentie in Vlaanderen

De aangifte van 562 tuberculosepatiënten in 2002 in het Vlaamse Gewest bracht de tuberculose-incidentie op 9,4 patiënten per 100.000 inwoners. Dertig van die patiënten (5,3 %) vertoonden een recidief van tuberculose.

Figuur 1 laat de evolutie zien van de tuberculose-incidentie in het Vlaamse Gewest de laatste jaren. Van begin tot midden jaren negentig daal-

de de tuberculose-incidentie geleidelijk aan. Sindsdien is de incidentie relatief stabiel gebleven.

Figuur 2 toont de tuberculose-incidentie per provincie van het Vlaamse Gewest. Behalve voor de provincie Limburg waar er een toename was van 8,2/100.000 in 2001 tot 9,3/100.000, bleef de tuberculose-incidentie in de andere provincies stabiel of daalde lichtjes ten opzichte van het vorige jaar.

Tuberculose-incidentie volgens nationaliteit, geslacht en leeftijd

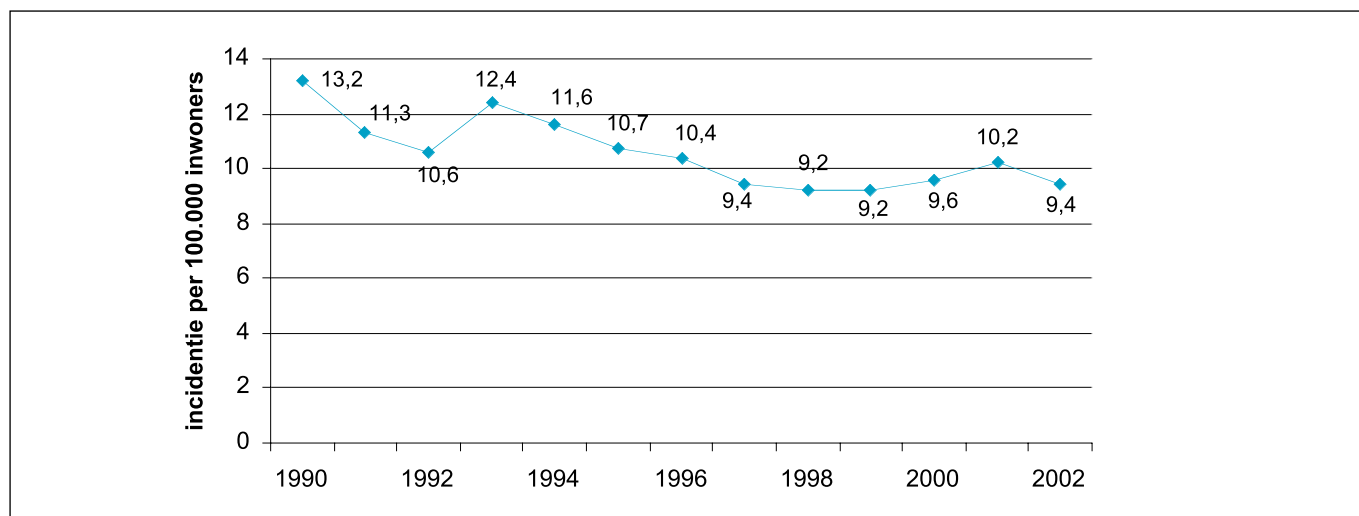
In 2002 was de tuberculose-incidentie in het Vlaamse Gewest 17 maal hoger bij de niet-Belgen (93,0/100.000) dan bij de Belgen (5,4/100.000). Van de 562 nieuwe patiënten werden er 306 (54,4 %) als Belgen geregistreerd en 256 (45,5 %) als niet-Belgen. Allochtonen maken een steeds groter deel uit van de tuberculosepatiënten. In 2000 en 2001 lag dit percentage nog op 32,3 % en 38,0 %. Net als in 2001 was de tuberculose-incidentie bij de allochtone bevolkingsgroep het hoogst in de provincies Antwerpen

RX van een bilaterale longtuberculose

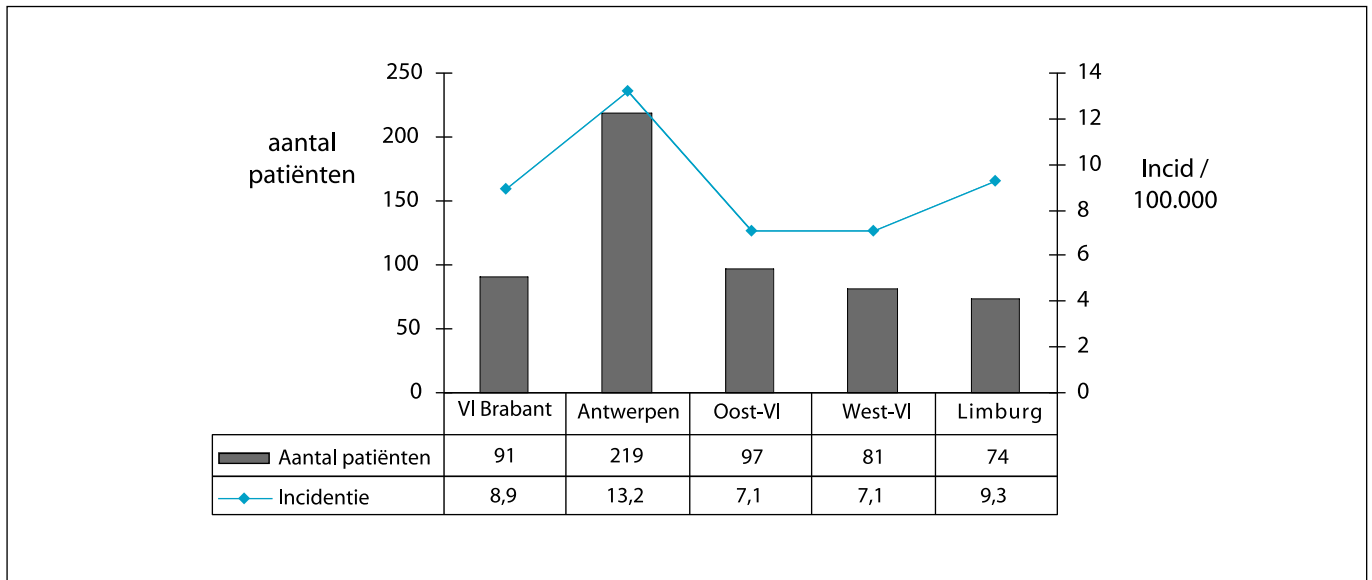
(142,5/100.000) en West-Vlaanderen (108,2/100.000), waar ze 28 en 20 keer hoger was dan bij de autochtone bevolkingsgroep (figuur 3). In de provincie Limburg daarentegen was de incidentie bij de niet-Belgen slechts 7 maal hoger dan bij de Belgen. In 2002 was de proportie allochtone inwoners onder de tuberculosepatiënten het hoogst in de provincie Antwerpen (63,9 %), gevolgd door Vlaams-Brabant (42,8 %) en Limburg (37,8 %). In Oost- en West-Vlaanderen waren respectievelijk 27,8 % en 27,1 % van de aangegeven tuberculosepatiënten niet-Belgen.

Figuur 1 Tuberculose-incidentie van het Vlaamse Gewest 1990 - 2002

¹ arts, directeur VRGT Brussel, Eendrachtstraat 56, 1050 Brussel, tel.: 02-512 54 55, fax: 02-511 46 14, e-mail: info@vrgt.be

Figuur 2 Tuberculose-incidentie per provincie van het Vlaamse Gewest 2002

Figuur 4 toont hoe het overwicht van mannelijke tuberculosepatiënten in het Vlaamse Gewest meer uitgesproken is bij patiënten met een Belgische nationaliteit dan bij patiënten met een niet-Belgische nationaliteit.

Figuur 5 illustreert hoe tuberculose bij de Belgische bevolking een aandoening is die voornamelijk de oudere leeftijdsklassen treft. Het aandeel 65-plussers bedraagt 43,5 % van alle tuberculosepatiënten in de Belgische bevolkingsgroep en de Belgen vertegenwoordigen bijna 90 % van alle tuberculosepatiënten in die leeftijdsklasse. Bij de niet-Belgen daarentegen, worden vooral personen van 15 tot 44 jaar getroffen door tuberculose (74,6 % van alle niet-Belgische

patiënten). Deze spreiding van tuberculose bij allochtonen in België komt overeen met de waarnemingen in landen met een hoge tuberculoseprevalentie. Opvallend is dat de incidentie bij de kleinste kinderen al 50,6/100.000 is bij allochtonen in ons land, terwijl de ziekte bij jonge Belgische kinderen zeldzaam is.

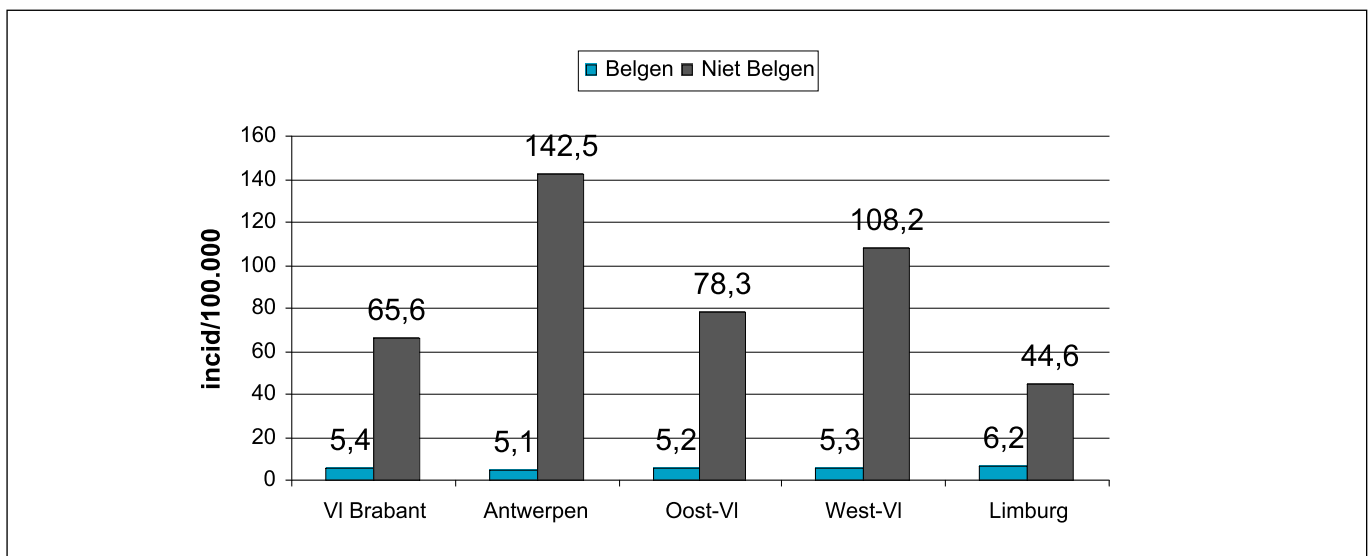
Longtuberculose in het Vlaamse Gewest in 2002

Bijna 73 % (n=414) van de tuberculosepatiënten in het Vlaamse Gewest vertoonde de pulmonale vorm van de ziekte. Van die patiënten had 45,4 % (n=186) positief sputum bij direct microscopisch onderzoek en had 78,8 % (n=323) een positieve spu-

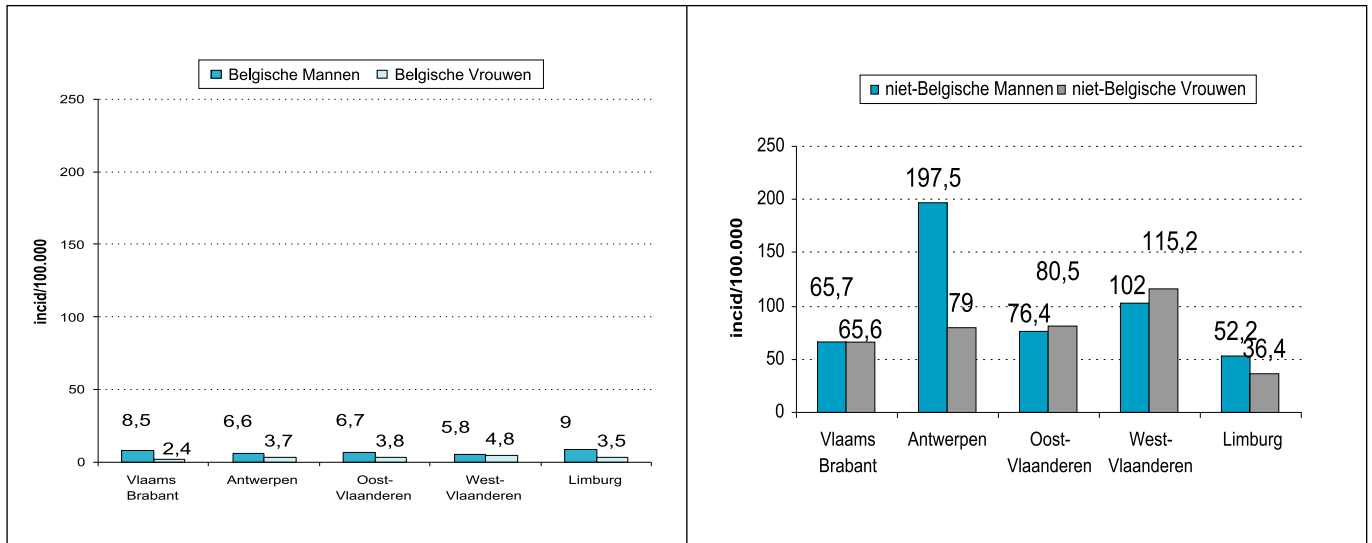
tumkweek. Die percentages waren vrijwel gelijk bij Belgische en niet-Belgische patiënten.

Van de 414 patiënten met longtuberculose hadden er 26 (6,3 %) nog een tweede ziektelocalisatie. Elf in de pleura, vier in extra-thoracale ganglia, één patiënt had osteo-arthritis, twee hadden intestinale tuberculose, één urogenitale tuberculose, drie patiënten hadden een extra-respiratoire vorm van de ziekte en vier patiënten hadden een veralgemeende (miliaire) tuberculose. Bij de 153 patiënten met extra-pulmonale tuberculose waren er twee met meningitis en zeven met miliaire tuberculose; bij veertig patiënten was enkel de pleura aangetast, bij veertien het urogenitaal systeem en bij achtenveertig

Figuur 3 Tuberculose-incidentie naar nationaliteit en per provincie in het Vlaamse gewest

Figuur 4 Tuberculose-incidentie per geslacht en naar nationaliteit in het Vlaamse gewest in 2002

de extra-thoracale ganglia. Vijf patiënten werden gediagnosticeerd met de ziekte van Pott en zes met osteo-articulaire tuberculose. Er waren drie patiënten met een cutane tuberculose. In 2002 werden er dus in totaal elf patiënten gemeld met miliaire tuberculose en twee met tuberculose meningitis.

Risicogroepen en risicofactoren

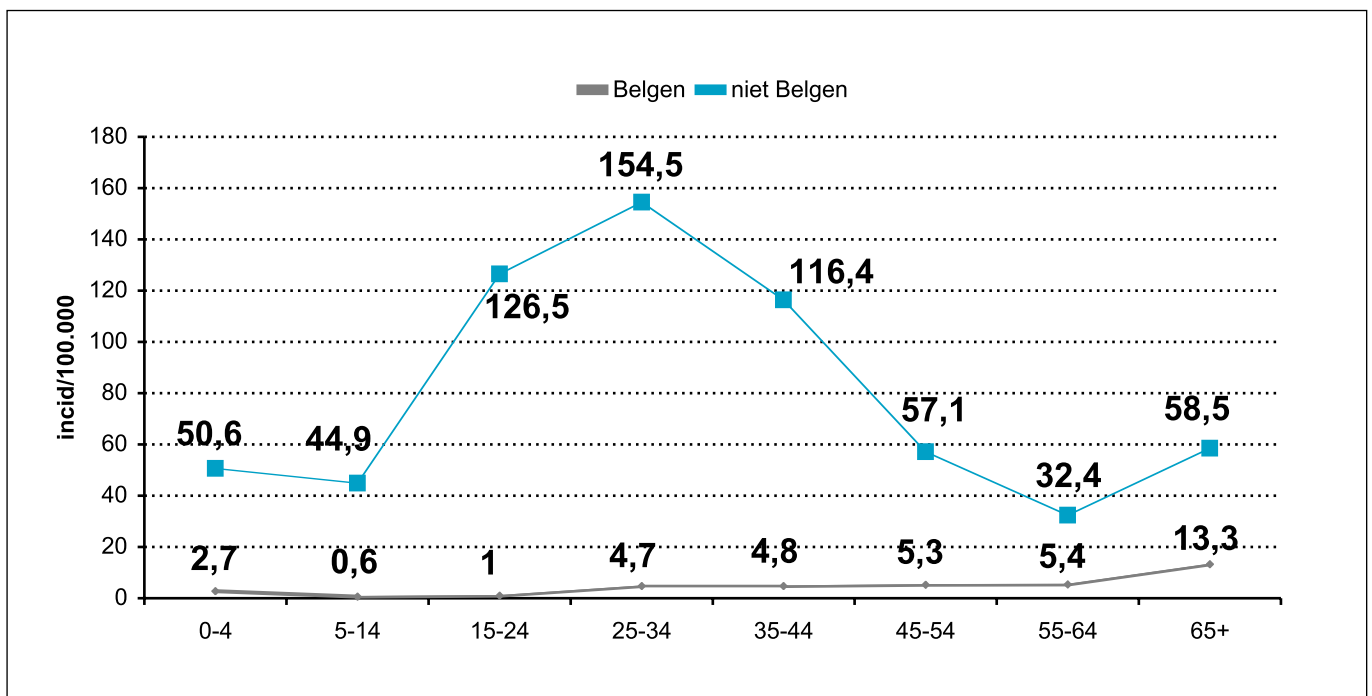
In het Vlaamse Gewest behoorden

172 (30,6 %) van de in 2002 geregistreerde patiënten tot de bevolkingsgroepen met een verhoogd risico voor tuberculose. Asielzoekers maakten het grootste deel uit van de tuberculosepatiënten, gevolgd door personen die in contact kwamen met een besmettelijke tuberculosepatiënt en sociaal marginalen (tabel 2).

Van de 562 tuberculosepatiënten vertoonden er 166 (29,5 %) een of meer risicofactoren. De meerderheid

(51) leed aan een concomitante respiratoire aandoening. In totaal waren er 17 patiënten HIV-positief. Acht van hen hadden pulmonale tuberculose (waarvan zes met een positieve cultuur), vier patiënten hadden extra-thoracale ganglia. Twee patiënten hadden een gangliopulmonale tuberculose en een persoon werd gediagnosticeerd met urogenitale tuberculose.

Figuur 5 Tuberculose-incidentie per leeftijd in het Vlaamse Gewest in 2002

Tabel 1 Proportie pulmonale tuberculose per provincie en naar nationaliteit

	Longtuberculose		Sputum positief bij direct microscopisch onderzoek		Cultuur positief	
	N	% totaal	n	% pulmonale	n	% pulmonale
Vlaams-Brabant						
Belgen	35	67,3 %	16	45,7 %	28	80,0 %
Niet-Belgen	24	61,5 %	10	41,7 %	16	66,7 %
Antwerpen						
Belgen	66	83,5 %	27	40,9 %	47	71,2 %
Niet-Belgen	97	69,3 %	35	36,1 %	74	76,3 %
Oost-Vlaanderen						
Belgen	57	81,4 %	30	52,6 %	44	77,2 %
Niet-Belgen	17	62,9 %	12	70,6 %	15	88,2 %
West-Vlaanderen:						
Belgen	42	71,2 %	25	59,6 %	37	88,1 %
Niet-Belgen	20	90,9 %	10	50,0 %	18	90,0 %
Limburg						
Belgen	38	82,63 %	17	44,7 %	33	86,8 %
Niet-Belgen	18	64,3 %	6	33,3 %	14	77,8 %
Totaal Vlaanderen	414	73,7	188	45,4 %	326	78,8 %
Belgen	238	77,8 %	115	48,3 %	189	79,4 %
Niet-Belgen	176	68,8 %	73	41,8 %	137	77,8 %

Tabel 2 Aantal nieuwe tuberculosepatiënten per risicogroep in 2002

Risicogroepen	Vlaams Gewest	
Asielzoekers	74	(13,1 %)
Contactpersonen	44	(7,8 %)
Sociaal marginalen	40	(7,1 %)
Niet officieel geregistreerde bewoners	20	(3,6 %)
Gedetineerden	10	(1,9 %)
Gezondheidswerkers	6	(1,1 %)
Personeel in contact met risicogroepen	2	(0,4 %)
Totaal aantal patiënten uit alle risicogroepen	196	(34,8 %)
Aantal patiënten met één of meer van deze risico's (% van alle tuberculosepatiënten)	172	(30,6 %)

Tabel 3 Aantal nieuwe tuberculosepatiënten met een of meerdere risicofactoren in 2002 in het Vlaamse Gewest

Risicofactoren	Vlaanderen
Respiratoire aandoeningen	51 (9,1 %)
HIV+	17 (3,0 %)
Alcoholisme	50 (8,9 %)
Diabetes mellitus, nierinsufficiëntie	28 (4,9 %)
Immunosuppressie	14 (2,5 %)
IV-drugsgebruik	3 (0,5 %)
Gastro-intestinale chirurgie	3 (0,5 %)

Besluit

In 2002 was de tuberculose-incidentie in het Vlaamse Gewest relatief stabiel in vergelijking met de vorige jaren (9,4/100.000). De incidentie daalde in alle Vlaamstalige provincies, behalve in Limburg waar er in 2002 een toename was van 8,2/100.000 in 2001 tot 9,3/100.000 in 2002. Ook dit jaar kende de provincie Antwerpen de hoogste tuberculose-incidentie, zowel bij de algemene bevolking (13,2/100.000) als bij de allochtone populatie (142,5/100.000). In die provincie waren 63,9 % van de tuberculosepatiënten van niet-Belgische oorsprong, terwijl dat percentage in alle andere Nederlandstalige provincies gemiddeld 33,9 % bedroeg (range 27,1-42,8 %).

Patiënten uit de leeftijdsgroep van de 65-plussers waren bijna uitsluitend Belgen, terwijl de niet-Belgen het grootste deel uitmaakten van de patiënten tussen 25 en 44 jaar.

In het Vlaamse gewest had 72,9 % van alle tuberculosepatiënten longtuberculose en 78,8 % hiervan had een positieve sputumcultuur. Meer dan een derde van alle tuberculosepatiënten in het Vlaamse Gewest behoorde tot een van de populatiegroepen met een verhoogd risico voor tuberculose.